

Viešos konsultacijos

dėl ECB vadovų dėl vidaus kapitalo ir likvidumo pakankamumo vertinimo procesų (ICAAP ir ILAAP)

DUK

1 Kas yra ICAAP ir ILAAP?

Trumpai tariant, vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesas (angl. *internal capital adequacy assessment process*, ICAAP) ir vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo procesas (angl. *internal liquidity adequacy assessment process*, ILAAP) yra procesai, kuriuos pasitelkusios įstaigos valdo savo kapitalo ir likvidumo lygį siekdamos užtikrinti, kad jis nuolat būtų pakankamas. Konkrečiau, Kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV) 73 straipsnyje pateikta ICAAP apibrėžtis reiškia, kad įstaigos privalo turėti patikimas, veiksmingas ir išsamias strategijas ir procesus siekdamos nuolat vertinti ir turėti vidaus kapitalo, kurį jos laiko pakankamu atitinkamo pobūdžio ir lygio rizikai, kuri joms kyla arba gali kilti, padengti, sumas, rūšis ir paskirstymą. Panašūs reikalavimai dėl ILAAP išdėstyti KRD IV 86 straipsnyje.

Atitinkamai, įgyvendindamos savo ICAAP ir ILAAP procesus įstaigos turėtų įvertinti (taip pat ir kiekybiškai), padengti ir valdyti visas rizikas, galinčias daryti reikšmingą įtaką jų kapitalui ir likvidumui. Jos taip pat turėtų padaryti atitinkamas išvadas ir užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu jų kapitalas ir likvidumas vertinant visa apimančiu požiūriu būtų pakankamas.

ICAAP ir ILAAP atlieka labai svarbų vaidmenį kredito įstaigų rizikos valdyme. ECB tikisi, kad abu šiuos procesus įstaigos grįs rizikos ribojimo ir konservatyvumo principais. ECB laikosi nuomonės, kad patikimi, veiksmingi ir išsamūs ICAAP ir ILAAP padeda užtikrinti aiškų rizikos kapitalui bei likvidumui įvertinimą ir yra neatsiejami nuo gerai struktūruotų rizikos valdymo ir perdavimo aukštesniam lygmeniui procesų, grindžiamų gerai apgalvota ir nuodugnia rizikos strategija, pagal kurią parengiama veiksminga rizikos ribų sistema.

Pripažįstama, kad geras ICAAP ir ILAAP mažina ir pačios įstaigos, ir jos priežiūrą vykdančios institucijos abejones dėl įstaigai kylančios arba galinčios kilti rizikos ir sustiprina priežiūros institucijos įsitikinimą, kad įstaiga gali tęsti veiklą, nes išlaiko pakankamą kapitalo lygį, likvidumo atsargas bei stabilų finansavimą ir veiksmingai valdo riziką.

2 Kokia šių vadovų paskirtis?

Priežiūros institucijų patirtis, įgyta per Bendrą priežiūros mechanizmą atlikus du ICAAP ir ILAAP vertinimo ciklus priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (SREP) metu, rodo, kad yra kelios sritys, kuriose bankai dar turi atlikti patobulinimų, ir kad užtruks, kol bus parengti ir įdiegti tinkami ICAAP ir ILAAP. Šių vadovų dėl ICAAP ir ILAAP paskirtis – užtikrinti daugiau skaidrumo viešai paskelbiant, kaip ECB interpretuoja KRD IV 73 ir 86 straipsniuose suformuluotus reikalavimus. Vadovai, kuriuose išsamiau išdėstyti ECB lūkesčiai, skirti padėti įstaigoms padidinti savo ICAAP ir ILAAP veiksmingumą, paskatinti jas taikyti geriausią patirtį ir taip sudaryti visiems vienodas sąlygas bei užtikrinti veiksmingesnę priežiūrą.

3 Koks šių vadovų teisinis statusas – ar jie teisiškai privalomi?

Nei vienas iš šių vadovų nėra teisiškai privalomas. Jie nepakeičia jokių taikytinų teisės aktų reikalavimų. Tačiau vadovuose aprašyti pagal KRD IV nuostatas dėl ICAAP ir ILAAP suformuluoti septyni principai, kurie bus vertinami, *inter alia*, atliekant kiekvienos įstaigos ICAAP ir ILAAP vertinimą SREP metu. Šie principai bus tik atspirties taškas aptariant įvairius klausimus priežiūros dialogo su kiekviena įstaiga metu.

Kadangi vadovuose dėl ICAAP ir ILAAP laikomasi principinio požiūrio, t. y. aptariami tik aspektai, atrinkti kaip svarbiausi priežiūros požiūriu, juose nesiekama pateikti išsamių rekomendacijų dėl visų tinkamiems ICAAP ir ILAAP aktualių aspektų. ICAAP ir ILAAP, visų pirma, yra ir liks vidaus procesai, kuriuos kiekviena įstaiga pritaiko pagal savo individualius poreikius. Todėl įdiegti ir vykdyti tinkamą įstaigos specifiką atitinkantį ICAAP ir ILAAP lieka pačios įstaigos pareiga. ECB kiekvienos įstaigos ICAAP ir ILAAP vertina atskirai.

4 Koks yra dabartinių vadovų versijų ryšys su anksčiau skelbtomis šios srities rekomendacijomis?

2016 m. sausio mėn. ECB paskelbė bankų sektoriui skirtą Priežiūros valdybos pirmininkės Danièle Nouy laišką „Priežiūriniai lūkesčiai dėl ICAAP ir ILAAP ir suderintas informacijos apie ICAAP ir ILAAP rinkimas“¹. Laiško C priede („Suderintas informacijos apie ICAAP ir ILAAP rinkimas“) buvo išdėstytos rekomendacijos įstaigoms dėl 2016 m. teiktinos informacijos apie ICAAP ir ILAAP. Priedą pakeitė įstaigoms 2017 m. vasario 21 d. nusiųstas dokumentas apie EBI gairių dėl SREP tikslais renkamos informacijos apie ICAAP ir ILAAP praktinį įgyvendinimą.

2016 m. sausio mėn. laiško A ir B priedai buvo atitinkamai skirti priežiūriniams lūkesčiams dėl ICAAP ir priežiūriniams lūkesčiams dėl ILAAP. Juose ECB išdėstė savo principinį požiūrį dėl šių svarbių procesų. Tai buvo pagrindinis pirminis

¹ [Laiškas](#) „Supervisory expectations on ICAAP and ILAAP and harmonised information collection on ICAAP and ILAAP“

veiksmas šiose srityse siekiant suderinamumo, prisidedantis prie ECB platesnio siekio – euro zonoje vykdyti suderintą ir veiksmingą priežiūrą.

Vis dėlto priežiūros institucijų patirtis 2016 ir 2017 m. parodė, kad yra kelios sritys, kuriose bankai dar turi atlikti patobulinimų, ir kad užtruks, kol bus parengti ir įdiegti tinkami ICAAP ir ILAAP.

5 Kokie numatyti tolesni vadovų dėl ICAAP ir ILAAP tobulinimo veiksmai?

2017 m. ECB pradėjo daugiamečių projektą, kurio tikslas – siekti pagerinimo ir parengti svarbioms įstaigoms skirtus išsamius vadovus dėl ICAAP ir ILAAP².

Vykdydamas šį daugiamečių planą ECB peržiūrėjo 2016 m. lūkesčius dėl ICAAP ir ILAAP. Buvo parengti vadovai dėl ICAAP ir ILAAP³ ir 2017 m. vasario mėn. pateikti neoficialioms konsultacijoms siekiant parengti patobulintą lūkesčių sąrašą ir nustatyti tolesnius ECB veiksmus šioje srityje. Atidžiai išnagrinėjęs bankų pateiktas pastabas dėl vadovų ir pasikonsultavęs su visomis suinteresuotosiomis šalimis, ECB parengė atnaujintas abiejų vadovų versijas ir jas pateikė viešoms konsultacijoms. Pasibaigus šioms konsultacijoms galutinės vadovų versijos 2018 m. antrą pusmetį bus paskelbtos ECB interneto svetainėje, o nuo 2019 m. jos pakeis 2016 m. lūkesčius dėl ICAAP ir ILAAP.

6 Yra ne vienas dokumentas, kuriame išdėstytos rekomendacijos dėl ICAAP ir ILAAP. Kuriuo iš jų bankai turėtų vadovautis?

Šiuo metu svarbios įstaigos turėtų vadovautis priežiūriniais lūkesčiais, išdėstytais 2016 m. sausio mėn. paskelbtuose dokumentuose „Supervisory expectations on ICAAP“ ir „Supervisory expectations on ILAAP“. Jos raginamos pateikti atitinkamą informaciją iki 2018 m. balandžio 30 d., kaip nustatyta 2017 m. vasario 21 d. įstaigoms atsijusame dokumente apie EBI gairių dėl SREP tikslais renkamos informacijos apie ICAAP ir ILAAP praktinį įgyvendinimą⁴. Tai reiškia, kad įstaigoms nereikia atsižvelgti į neseniai viešoms konsultacijoms pateiktus vadovus dėl ICAAP ir ILAAP rengiant savo 2018 m. ICAAP ir ILAAP. Tačiau įstaigos raginamos į šiuose vadovuose išdėstytus priežiūrinius lūkesčius atsižvelgti nuo 2019 m. Tikrindami įstaigų ICAAP ir ILAAP ECB priežiūros ekspertai atsižvelgs į tai, ar įstaigos tai padarė.

² Žr. 2017 m. vasario 20 d. Danièle Nouy [laišką](#) svarbių įstaigų vadovybei dėl daugiamečio BPM plano vadovų dėl ICAAP ir ILAAP klausimu.

³ Ten pat

⁴ Žr. „[Gairės dėl SREP tikslais renkamos informacijos apie ICAAP ir ILAAP](#)“.

7 Ar bankams laukti, kol bus paskelbtos galutinės ICAAP ir ILAAP versijos, prieš atliekant kokius nors savo ICAAP ir ILAAP pakeitimus?

Gali užtrukti nemažai laiko, kol svarbios įstaigos atliks savo ICAAP ir ILAAP pakeitimus, jeigu nuspręs vadovautis šiuose vadovuose išdėstytais priežiūriniais lūkesčiais. Bankai raginami kuo anksčiau pradėti tvarkyti savo ICAAP ir ILAAP silpnąsias vietas, jeigu jų yra, glaudžiai bendradarbiaujant su savo jungtine priežiūros grupe.

8 Kaip bankai ir kiti sektoriaus atstovai prisidėjo prie šiuose vadovuose išdėstytų principų suformavimo?

Apskritai neoficialiose konsultacijose, kurios vyko 2017 m. pavasarį, sektorius dalyvavo labai aktyviai. Iš viso gauta 400 pastabų – ECB jas visas išnagrinėjo ir apsvarstė. Nebuvo išsakyta jokių esminių prieštaravimų vadovuose išdėstytiems principams, tačiau buvo prašoma pateikti įvairius paaiškinimus, ypač dėl dviejų požiūrių (normatyvinio ir ekonominio) taikymo ir jų abiejų informacijos naudojimo papildant vienas kitą. Šie aspektai dabar yra išsamiau aprašyti abiejuose vadovuose (dalyse apie 3 principą). Bankai bus raginami įvertinti, kaip jie tenkina reguliuojamojo kapitalo ir likvidumo reikalavimus ir priežiūrinius reikalavimus (įskaitant ir nepalankiomis sąlygomis). Tai yra normatyvinis požiūris. Jie taip pat bus raginami valdyti savo kapitalo ir likvidumo pozicijas ekonominiu požiūriu taip siekiant užtikrinti, kad įvairi rizika būtų pakankamai padengta turimu vidaus kapitalu ir likvidumo atsargomis. Tai – ekonominis požiūris. Be to, įdiegta ICAAP ir ILAAP sąrangos sąvoka, paaiškinanti ECB lūkesčius dėl įvairių ICAAP ir ILAAP elementų sąveikos bei ICAAP ir ILAAP integravimo į įstaigos bendrą valdymo sistemą.

9 Kaip vadovai bus susiję su nacionalinės teisės aktais ir kitomis aktualiomis nuostatomis bei rekomendacijomis ir kuriomis iš jų bankai turėtų vadovautis?

KRD IV 73 ir 86 straipsnių nuostatomis užtikrinamas minimalus derinimo lygis, todėl valstybės narės į savo nacionalinę teisę jas perkėlė nevienodai. Dėl to įstaigų taikoma praktika yra labai įvairi.

Priežiūriniai ir reguliavimo skirtumai euro zonos šalyse fiksuojami tokiose srityse, kaip, pavyzdžiui, požiūris į ICAAP ir ILAAP priežiūrinėje praktikoje ir normatyvinio bei ekonominio požiūrių vaidmuo. Tačiau ECB įvairių valstybių narių įstaigas turi vertinti vienodai, bet kartu atsižvelgti ir į tai, kad ICAAP ir ILAAP yra bankų vidaus procesai, ir į nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias ICAAP ir ILAAP.

Todėl ECB ir nacionalinės kompetentingos institucijos (NKI) parengė ICAAP ir ILAAP principus ir priežiūrinius lūkesčius, kuriais išsamiau paaiškinama, kaip dabartiniai teisės aktai ir EBI gairės taikomi BMP. Šie principai ir lūkesčiai parengti paisant

nacionalinės teisės reikalavimų ir laikantis EBI gairių. Tačiau ECB yra svarbu „užtikrinti aukštus priežiūros standartus“⁵. Pradėję kartu dirbti rengiant 2016 m. lūkesčius dėl ICAAP ir ILAAP, ECB ir NKI toliau glaudžiai bendradarbiauja rengdami ICAAP ir ILAAP vertinimo praktikos gaires ir standartus. Šiuo bendradarbiavimu užtikrinama, kad būtų atsižvelgta į visus įvairioms šalims būdingus aspektus ir kad visi vidaus kapitalo ir likvidumo pakankamumo vertinimo procesai būtų vertinami vienodai visoje euro zonoje.

Įstaigos raginamos laikytis ne tik vadovų dėl ICAAP ir ILAAP ir atitinkamų Sąjungos bei nacionalinės teisės aktų, bet ir kitų ICAAP ir ILAAP klausimu aktualių leidinių, kuriuos yra parengusi EBI ir tarptautiniai forumai, pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK) ir Finansinio stabilumo taryba (FST). Įstaigos turėtų atsižvelgti ir į visas joms skirtas su ICAAP ir ILAAP susijusias rekomendacijas, pavyzdžiui, į po SREP parengtas rekomendacijas, susijusias su, be kitų dalykų, patikimu įstaigos vidaus valdymu, rizikos valdymu ir kontrolės priemonėmis.

10 Kaip ECB ragins bankus atsižvelgti į vadovų dėl ICAAP ir ILAAP nuostatas?

Pažymėtina, kad vadovai kredito įstaigoms nėra privalomi. Tačiau atsižvelgdamas į tai, kad ICAAP ir ILAAP yra ypatingai svarbūs įstaigų gyvybingumui, ECB skiria labai daug priežiūrinių išteklių ICAAP ir ILAAP vertinimui, atliekamam, pavyzdžiui, SREP metu. Jungtinės priežiūros grupės nustačiusios silpnąsias vietas aptaria jas su įstaigomis ir svarsto galimybę taikyti priežiūros priemones nustatytoms problemoms spręsti.

11 ICAAP ir ILAAP yra bankų vidaus procesai. Kodėl ECB į juos kišasi skelbdamas vadovus?

ICAAP ir ILAAP yra ir bus, visų pirma, vidaus procesai, todėl jų tinkamumas ir patikimumas ir toliau bus pačių įstaigų pareiga. Patys bankai yra suinteresuoti žinoti, su kokia rizika jie susiduria ir kaip ją veiksmingai valdyti, kad galėtų tęsti savo veiklą. Taip pat natūralu, kad bankai yra suinteresuoti efektyviai paskirstyti savo kapitalą ir likvidumą, nes taip jie ilgai gali padidinti rizikos grąžos santykį. Siekdamas bankus palaikyti ir paskatinti tai daryti ECB mano reikalinga tam tikru mastu padėti bankams planuoti savo veiksmus ir siekius. Todėl šią temą ECB įtraukė į savo 2017 ir 2018 m. priežiūros prioritetus. ICAAP ir ILAAP įstaigoms ir priežiūros institucijoms yra pagrindinės rizikos valdymo priemonės. Tik patikimai valdant kapitalą ir likvidumą įmanoma užtikrinti, kad finansų sektorius veiktų gerai ir stabiliai.

ECB skelbia bendruosius principus ir kryptis, kurių skatina bankus laikytis, tačiau bankai turi visišką laisvę – jiems taip pat tenka ir visa atsakomybė – nuspręsti, kaip įgyvendinti savo ICAAP ir ILAAP, kad šie geriausiai tiktų jų konkrečiu atveju

⁵ Žr. 2015 m. sausio 27 d. Danièle Nouy [laišką](#) svarbių įstaigų vadovybei dėl esamų priežiūros procesų ir praktikos taikymo BPM dalyvaujančiose valstybėse narėse.

(priklausomai nuo veiklos pobūdžio, masto ir sudėtingumo). Vadovai užtikrina skaidrumą, nes bankai informuojami, į ką ECB atsižvelgs vertindamas kiekvieno banko ICAAP ir ILAAP.